

DE
NATIONALE
OPERA

LULU

ALBAN BERG

—

1 t/m 28 juni 2015

NATIONALE OPERA & BALLET

AkzoNobel

Cities take center stage

If you want to understand the importance of protecting buildings in cities around the world, you only have to look at Amsterdam.

Full of incredible architecture and iconic structures, the city's historic skyline is adored and admired by visitors from far and wide. Safeguarding a city's heritage is vital, and we contribute by supplying an extensive range of advanced paint and coatings systems.

Around 60 percent of our products are connected to cities, so we're committed to making urban environments more comfortable, inspiring and vibrant places to live and work.

To find out more about our Human Cities initiative, visit www.akzonobel.com

AN_201601_280415

BLIJVENDE HERINNERING?

—
KOOP HET LUXE
SOUVENIRBOEK VAN LULU!

—
Daarin staan onder meer een uitgebreide synopsis en het libretto in het Duits en Nederlands. Te koop in de winkel of online voor €10

03

LULU

Alban Berg
1855-1935

Oper in drei Akten

Libretto

Alban Berg
naar de tragedies *Erdgeist* en *Büchse der Pandora* van Frank Wedekind

Voltooiing en instrumentatie akte III
Friedrich Cerha

Wereldpremière onvoltooide versie
2 juni 1937

Stadttheater Zürich

Wereldpremière voltooide versie

24 februari 1979

Opéra de Paris

Première

1 juni 2015

Voorstellingen

6, 8, 14*, 20, 23, 25, 28*

juni 2015

19.00/*13.30 uur

Nieuwe productie

De voorstelling duurt circa vier uur,
inclusief twee pauzes.

De opera wordt in het Duits gezongen,
Nederlands en Engels boventiteld.
Boventitels op basis van de vertaling van
Janneke van der Meulen.

Muzikale leiding

Lothar Zagrosek

Regie

William Kentridge

Co-regie

Luc de Wit

Video

Catherine Meyburgh

Decor

Sabine Theunissen

Kostuums

Greta Goiris

Licht

Urs Schönebaum

Koninklijk Concertgebouw Orkest

Coproductie met

The Metropolitan Opera, New York en
English National Opera, Londen

Inleidingen

Joke Dame

Plaats

Nationale Opera & Ballet, foyer,
tweede balkon, 18.15/*12.45 uur

Toegang

Gratis op vertoon van een plaatsbewijs
voor de betreffende voorstelling
Met steun van de Vereniging Vrienden van
De Nationale Opera

ROLVERDELING

Lulu

Mojca Erdmann

Gräfin Geschwitz

Jennifer Larmore

Eine Theater- Garderobiere/

Ein Gymnasiast/Ein Groom

Rebecca Jo Loeb

Der Medizinalrat/ Der Polizeikommissär/

Der Professor

Aus Greidanus

Der Maler/Ein Neger

William Burden

Dr. Schön/Jack the Ripper

Johan Reuter

Alwa

Daniel Brenna

Schigolch

Franz Grundheber

Ein Tierbändiger/Ein Athlet

Werner Van Mechelen

Der Prinz/Der Kammerdiener/

Der Marquis

Gerhard Siegel

Der Theaterdirektor/Der Bankier

Julian Close

Eine Fünfzehnjährige

Katrien Baerts

Ihre Mutter

Helena Rasker

Eine Kunstgewerblerin

Virpi Räisänen

Ein Journalist

Roger Smeets

Ein Diener

Peter Arink

Solo performers

Joanna Dudley

Andrea Fabi

PRODUCTIETEAM

Assistent dirigent

Boudewijn Jansen

Repetitoren

Rupert Dussmann

Ernst Munneke

Assistent regie

Meisje Barbara

Hummel

Stagiair regie

Guido Vermunt

Avondregie

Meisje Barbara

Hummel

Taalcoach

Ruth Becker

Voorstellingsleiders

Marie-José Litjens

Hester Steijn

Janine van der Molen

Sajinthe de Vries

Repetitiecoördinator

Ruud Burgering

Assistent video

editor

Snezana Marovic

Video operator

Kim Gunning

Stagiair

decorontwerp

Camille Collin

Assistent

kostuumontwerper

Rebekka Wörmann

Coördinator

kostuumproductie

Hildegard Joris

Assistent

productieleiding

Eva van Dieën

Eerste

toneelmeester

Peter Brem

Eerste belichter

Cor van den Brink

Eerste rekwisiteur

Peter Paul Oort

Special effects

Ruud Sloos

Andries Swart

Peter Visser

Eerste kleder

Krystyna Peda

Eerste grimeur

Renée Roelofs

Titelregie

Ruud Rockx

Bediening

boventiteling

Jan Hemmer

Productievoor-

bereider

Puck Rudolph

Productieleiding

Bob Brandsen

HET VERHAAL

In zijn menagerie presenteert een dieren-temmer, naast andere attracties, een slang: Lulu, het oerbeeld van de vrouw.

Lulu trouwt drie keer, elke keer met dodelijke afloop voor haar echtgenoot. Der Medizinalrat bezwijkt aan een hartaanval als hij zijn vrouw betrapt wanneer zij zich door een schilder laat verleiden. Der Maler, haar tweede man, pleegt zelfmoord omdat Dr. Schön, die Lulu uit de goot heeft gehaald, hem de ogen over zijn vrouw opent. Dr. Schön wil zelf liever een burgerlijk bestaan voeren. Toch laat hij zich door Lulu beïnvloeden en ziet hij van zijn geplande huwelijk af om met haar te trouwen.

Als echtgenote van Dr. Schön is Lulu steeds omgeven door een schare zondere figuren waaronder ene gravin Geschwitz die haar duidelijk haar genegenheid toont. Ook Alwa, de zoon van Dr. Schön, bekent Lulu zijn liefde. Wanneer Dr. Schön moet aanhoren dat Lulu Alwa's moeder heeft vergiftigd, wil hij Lulu dwingen zelfmoord te plegen. Maar in een handgemeen vuurt zij alle schoten af op haar man. Zo doodt zij de enige die zij ooit werkelijk heeft liefgehad.

Als moordenares van Dr. Schön is Lulu gearresteerd maar haar overgebleven aanbidders bevrijden haar uit de gevangenis. Toch is Lulu de oude niet meer en behalve Alwa laat iedereen haar in de steek.

In Parijs weet zij weer alle aandacht naar zich toe te trekken. Maar mannen uit haar criminele verleden weten haar te chanten. In het tumult dat door de waardevermindering van aandelen ontstaat, waardoor ook Alwa alles verloren heeft, weet Lulu nog net aan de politie te ontkomen. Zij vlucht met Alwa naar Londen. Op een zolderkamer ontvangt zij daar nog drie vrijers. De laatste, Jack the Ripper, vermoordt Lulu.

THE STORY

An animal-tamer introduces the attractions in his menagerie, among them a snake: Lulu, the primeval image of womankind.

Lulu weds three times, each marriage ending in the death of her husband. The Medical Health Officer, her first, dies of a heart attack when he catches the Painter in the process of seducing his wife. As her second husband, the Painter commits suicide after Dr. Schön, who had long ago rescued Lulu from the street, opens his eyes to her ways. Dr. Schön prefers to lead a bourgeois life, but even he yields to Lulu's influence, cancelling his own engagement in order to marry her.

As Dr. Schön's wife, Lulu is surrounded by an array of eccentric characters, including Countess Geschwitz, who has clearly taken a fancy to her. Alwa, Schön's son, likewise declares his love for Lulu. When Dr. Schön hears that Lulu had poisoned Alwa's mother, he urges her to commit suicide. But in the ensuing ruckus she fires all the bullets at her husband, killing the only man whom she truly loved.

Lulu is arrested for the murder of Dr. Schön, but her remaining lovers manage to help her escape from prison. Lulu, however, has changed, and they all – except Alwa – abandon her.

In Paris, Lulu again succeeds in attracting all the attention, but men from her criminal past are out to blackmail her. In the tumult caused by a nosedive in the shares market, in which Alwa too has lost everything, Lulu just manages to elude the police, who have been called in by an ex-lover. She and Alwa flee to London, where she again takes to the streets. In her attic room Lulu receives three tricks. The last of these, Jack the Ripper, murders her.

ARTISTIEK TEAM EN CAST

LOTHAR ZAGROSEK (muzikale leiding) werkte al eerder samen met het Koninklijk Concertgebouw Orkest en maakt voor *Lulu* zijn debuut bij De Nationale Opera. Zagrosek wordt internationaal geroemd om zijn werk op het gebied van opera. Hij was onder meer te gast bij de Wiener Staatsoper, de Bayerische Staatsoper München, de Deutsche Oper Berlin, het Royal Opera House Covent Garden (Londen) en tijdens het Glyndebourne Festival. Zagrosek staat bekend om zijn kwaliteiten als dirigent van hedendaagse muziek. Hij is geregeld te gast tijdens festivals voor moderne muziek in Donauschingen, Berlijn, Brussel en Parijs. Zagrosek dirigeerde beroemde orkesten als het Gewandhausorchester Leipzig, de Berliner Philharmoniker, het London Philharmonic Orchestra en het Orchestre National de France. Hij maakte tevens zijn opwachting bij prestigieuze festivals als de Wiener Festwochen, Salzburger Festspiele en de London Proms. DNO-debuut

WILLIAM KENTRIDGE (regie) is een kunstenaar en filmmaker uit Johannesburg, Zuid-Afrika. William Kentridge staat vooral bekend om zijn teken- en filmkunst en om zijn multidisciplinaire werkwijze. De vruchtbare combinatie van film, animatie, tekenen, grafisch werk en theater is kenmerkend voor zijn werk, evenals zijn sociale betrokkenheid en politieke bewustzijn. Eerder regisseerde hij producties als Monteverdi's *Il ritorno d'Ulisse in patria*, Mozarts *Die*

Zauberflöte (Brussel, Parijs, La Scala Milaan, Rouen), Sjostakovitsj' *The Nose* (Aix-en-Provence, Lyon, MET New York) en Schuberts *Winterreise* (Wenen, Aix-en-Provence). Werk van Kentridge was eerder te zien op het Holland Festival: *Telegrams from the Nose* (2010), de kameropera *Refuse the Hour* (2012) en *Winterreise* (2014). Tot en met 30 augustus is *If We Ever Get To Heaven*, een overzichtstentoonstelling van zijn werk, te zien in EYE Filmmuseum, Amsterdam. DNO-debuut

LUC DE WIT (co-regie) begon – volgend op een loopbaan als acteur, regisseur en docent – vanaf 1994 als operaregisseur met werken van Händel, Mozart, Rossini, Kagel, Poulenc, Milhaud e.a. Vanaf 2005 is hij artistiek medewerker van William Kentridge. Hij regisseert wereldwijd de revivals van *Die Zauberflöte*, *Il ritorno d'Ulisse in patria* en de toneelvoorstelling *Woyzeck*. In 2010 regisseerde hij samen met William Kentridge *The Nose* (Aix-en-Provence, Lyon, MET New York); in 2011-2012 werkte hij met Guy Cassiers voor het Toneelhuis. Recent: bewegingsregie *Refuse the Hour* (William Kentridge, Avignon); regie van het koor in *Götterdämmerung* (Guy Cassiers, Staatsoper Berlin/La Scala), co-regie *Die Zauberflöte* (met Pierrick Sorrin, Lyon) en regie reprise van *The Nose* (MET New York). Vanaf 2011 is Luc De Wit opnieuw gastdocent aan de LASSAAD International Theatre School in Brussel. DNO-debuut

CATHERINE MEYBURGH (video) is filmmaker en multi-projection designer. Ze maakte – en werkte samen met William Kentridge aan – de multi-video projecties in *The Refusal of Time* (documenta 2012), *Die Zauberflöte* (Brussel, New York, Parijs, Festival d'Aix-en-Provence en La Scala Milaan), *Ulisse, Ubu and the Truth Commission* en Sjostakovitsj' *The Nose* (MET New York). Ze werkte ook samen met componist Philip Miller en kunstenaar Gerhard Marx aan *REwind: A Cantata for Voice, Tape and Testimony* (Biënnale van Venetië 2013). Meyburgh werkt ook mee aan speelfilms, documentaires en televisieproducties.
DNO-debuut

SABINE THEUNISSEN (decor) studeerde architectuur en volgde een avondstudie theater en piano. Van 1992 tot 1994 werkte ze in La Scala Milaan als decorassistente; sinds 1995 is ze decorassistente bij het technisch bureau van De Munt waar zij aan tal van producties heeft gewerkt. Recent onder meer: decor *The Nose*, regie William Kentridge, (MET, Aix, Lyon), decor *Refuse the Hour*, regie William Kentridge (o.m. Holland Festival, Avignon en Rome), installatie *The Refusal of Time* (documenta), decor *Ariane et Barbe bleue* (Dijon), decor *Hors champs* (choreografie Michèle Noiret), scenografie expositie *The Body in Indian Art* (Europalia Festival, Brussel); decor *Winterreise* (Aix-en-Provence, Wenen, Amsterdam) en decor *Radioscopies* (choreografie Michèle Noiret). Daarnaast geeft ze les aan de kunstacademies van Monaco en Tournai (België).
DNO-debuut

GRETA GOIRIS (kostuums) studeerde kostuumontwerp in Antwerpen en scenografie in Barcelona. Haar eerste kostuums realiseerde ze voor Jacques Delcuvellerie (Brussel, Avignon). Vanaf 2001 werkte ze met Johan Simons aan talrijke (muziek-) theaterproducties voor ZT Hollandia, NTGent, Toneelgroep Amsterdam, Holland Festival, Staatstheater Stuttgart, Kunstenfestival des Arts, Ruhrtriennale, Münchner Kammerspiele en Wiener Festwochen. Ook voor Simons ontwierp ze de kostuums voor de opera's *Fidelio* (Opéra national de Paris) en *Hertog Blauwbaards Burcht* (Salzburger Festspiele). Intussen werkte ze samen met o.a. Pierre Audi, Ivo Van Hove, Karin Beyer, Josse De Pauw en Peter Verhelst. *Die Zauberflöte* (De Munt 2005) werd het begin van een lange samenwerking met William Kentridge. *The Nose* (MET New York), *Refuse the Hour* (Holland Festival/Festival d'Avignon), *The Refusal of Time*; (documenta), *Winterreise* (Wiener Festwochen), *Paper music* (Florence) en *More Sweetly Play the Dance* (Amsterdam) volgden, alle in regie van Kentridge.
DNO-debuut

URS SCHÖNEBAUM (licht) ontwerpt licht voor opera, theater, installaties en performances. Zijn werk is wereldwijd te zien geweest in de grotere theaters in meer dan honderd producties. Hij werkt met regisseurs als Thomas Ostermeier, het collectief La Fura dels Baus, William Kentridge, Michael Haneke en Pierre Audi en hij werkt al geruime tijd samen met Robert Wilson. Zijn werk omvat ook lichtontwerpen voor kunstprojecten als van Vanessa Beecroft,

Anselm Kiefer, Dan Graham and Marina Abramović. Vanaf 2012 is hij ook eigen producties gaan regisseren als *Jetzt, What Next?* en *Happy Happy* bij Opéra Montpellier.
DNO-productie: *Faust*

MOJCA ERDMANN (Lulu) studeerde zang bij Hans Sotin aan de Hochschule für Musik und Tanz in Keulen, waar ze ook viool studeerde. Ze verschijnt wereldwijd op belangrijke concertpodia en is een graag geziene gast in de gerenommeerde operahuizen. Naast vele concertante optredens zong de sopraan o.m. de volgende rollen: Zerlina *Don Giovanni*, Waldvogel *Siegfried*, Susanna *Le nozze di Figaro* (MET New York), Ariadne *Dionysos* (Staatsoper Berlin, Salzburger Festspiele); Zaide, Zelmira in *Armida* en Sophie in *Der Rosenkavalier* (Salzburger Festspiele, Staatsoper Stuttgart, Bayerische Staatsoper München, Wiener Staatsoper), Zerlina *Don Giovanni*, Despina *Così fan tutte* (Baden-Baden), Zerlina (Teatro Real Madrid) en titelrol *Proserpina* (Schwetzingen). Mojca Erdmann geeft recitals overal ter wereld en wordt exclusief uitgebracht door Deutsche Grammophon. Recent: Marzelline *Fidelio* (La Scala Milaan) en *Lulu* (Staatsoper Berlin).
DNO-productie: *Die Entführung aus dem Serail*

JENNIFER LARMORE (Gräfin Geschwitz) maakte, na haar opleiding aan het Westminster Choir College van Princeton in 1986, haar debuut in de opera van Nice met *La clemenza di Tito*. Sindsdien is de mezzo-sopraan uit Atlanta aan te treffen op de belangrijkste internationale podia,

hoofdzakelijk met werk van Bellini, Mozart en Rossini en van componisten van barokmuziek. Naast vele concertante optredens was ze te horen als Rosina *Il barbiere di Siviglia* in de MET New York in 1995, waarna ze er te horen was in o.m. *Giulio Cesare*, *La Cenerentola*, *L'Italiana in Algeri*, *Hänsel und Gretel*, *Hamlet*, *Les contes d'Hoffmann* en *Die Fledermaus*. Recent: Lady Macbeth *Macbeth* (Reggio Emilia, Genève), La Reine Gertrude *Hamlet* (De Munt Brussel), Kostelnicka *Jenůfa* (Berlijn) en Hélène *La belle Hélène*. Jennifer Larmore werkt mee aan de publicatie van diverse boeken die opera toegankelijker proberen te maken voor een breed publiek.
DNO-producties: *Il barbiere di Siviglia*, *L'Italiana in Algeri*

REBECCA JO LOEB (Eine Theater-Garderobiere/Ein Gymnasiast/Ein Groom) studeerde zang aan de Manhattan School of Music en aan de Juilliard School in New York. Na een eenjarige studiebeurs aan de Deutsche Oper Berlin, is zij sinds 2011-2012 als ensemblelid verbonden aan de Hamburgische Staatsoper. Daar zong zij Hänsel *Hänsel und Gretel*, Cherubino *Le nozze di Figaro*, Siebel *Faust*, Rosina *Il barbiere di Siviglia*, Bellante *Almira* en Oreste *La belle Hélène*. Andere uitnodigingen voerden haar naar Turijn, Dallas, de Festwochen der Alten Musik in Innsbruck en naar het Festival d'Aix-en-Provence, waar zij debuteerde als Marie en Angel 2 *Written on Skin*. Na haar DNO-debuut, covert zij haar rol in *Lulu* in de MET New York en verbindt zij zich aan de Deutsche Oper Berlin.
DNO-debuut

AUSONIUS (AUS) GREIDANUS (Der Medizinalrat/Der Polizeikommissär/Der Professor) is acteur en regisseur. Hij kreeg zijn opleiding aan de toneelschool in Amsterdam en debuteerde in 1971 bij Toneelgroep De Appel in Den Haag. Vanaf 1975 was hij als acteur en regisseur vast verbonden aan dat gezelschap; tussen 1999 en 2014 was hij er tevens artistiek leider. Hij speelde o.a. in *Hamlet*, *Oidipus*, *Candide*, *Danton* en *Amphitruon* en regisseerde meer dan vijftig producties, waaronder marathonvoorstellingen die waren gebaseerd op klassieke mythologieën als Tantalus, Odysseus en Heracles. Ook regisseerde hij locatievoorstellingen op o.a. Oerol en tekstloze beeldende voorstellingen zoals o.a. *En God zag dat het goed was* en *Blik*. Eind 2014 nam Greidanus er als acteur afscheid met zijn laatste voorstelling *Casanova*.
DNO-debuut

WILLIAM BURDEN (Der Maler/Ein Neger), opgegroeid in Florida, treedt op met een breed repertoire in de prestigieuze operahuizen van de Verenigde Staten en Europa waaronder de MET New York, San Francisco Opera, Lyric Opera of Chicago, Santa Fe Opera, New Orleans Opera, La Scala Milaan, Opéra National de Paris, Théâtre du Châtelet, Bayerische Staatsoper, Berliner Staatsoper en Teatro Real Madrid. Tot de door de Amerikaanse tenor gezongen rollen behoren o.m.: de titelrollen van *Les contes d'Hoffmann*, *Faust*, *Pelléas et Mélisande*, *Roméo et Juliette*; Don José *Carmen* en Ljensky *Jevgeni Onjegin*. Dit seizoen keerde hij terug naar Chicago voor *Capriccio*, naar Philadelphia voor *Oscar* en

naar New Orleans voor *Lucia di Lammermoor*. Toekomst: *La finta giardiniera* (Santa Fe Opera), *Bel Canto* (Lyric Opera of Chicago), *Das Rheingold* Washington National Opera en *Jenůfa* (San Francisco Opera).
DNO-debuut

JOHAN REUTER (Dr. Schön/Jack the Ripper) is ensemblelid van de Royal Danish Opera (Kopenhagen) waar hij een breed repertoire heeft opgebouwd. Ook daarbuiten heeft de Deense bas-bariton een flinke reputatie verworven. Naast een groot aantal concertante optredens behoren tot zijn belangrijkste operaproducties o.m.: *Die Frau ohne Schatten* (Londen, Berlijn, Zürich), *Der fliegende Holländer* (Kopenhagen, Berlin, Madrid), *Vec Makropulos* (New York, Salzburg), *Wotan Das Rheingold* (München, Berlijn, Bayreuth), *The Rake's Progress* en *Wozzeck* (Madrid), *Le nozze di Figaro* (Wenen, Berlijn) *Zaide* en *Alceste* (Salzburg) en *Don Giovanni* (Frankfurt). Recent: *Wotan Die Walküre* (Toronto), *Saul Saul og David* en *Barak Die Frau ohne Schatten* (Kopenhagen). Toekomst: *Lulu* (MET New York), *Enescus Oedipe* (Londen) en *Der fliegende Holländer* (Helsinki, Hamburg).
DNO-debuut

DANIEL BRENNNA (Alwa) begon zijn zangcarrière in 2011 met het portretteren van Aron in *Moses und Aron* (Zürich); deze rol vertolkte hij ook in het Paleis van de Kunsten in Boedapest. In 2012 maakte de Amerikaanse tenor een veelgeprezen debuut als Desportes in *Die Soldaten* (Salzburg), een rol die hij in München

(2014) en in La Scala Milaan (2015) herhaalde. Recentelijk behaalde hij groot succes als Jim Mahoney *Aufstieg und Fall der Stadt Mahagonny* op het Meifestival in Wiesbaden, Siegmund en Siegfried in de *Ring* (Dijon) en Siegfried (Staatsoper Stuttgart), en met zijn vertolking van de titelrol uit *Tannhäuser* (Dortmund) werd hij als beste zanger aangemerkt in de pers. Toekomst: *Alwa Lulu* en *Laca Jenůfa* (MET New York), titelrol *Siegfried* en *Götterdämmerung* (Washington).
DNO-debuut

FRANZ GRUNDHEBER (Schigolch) is als bas-bariton uniek in de hedendaagse muziekwereld. Een maar liefst veertigjarige carrière bracht hem naar de belangrijkste operahuizen van Europa en de USA. Hij werkte samen met o.a. Herbert von Karajan, Kurt Masur, Seiji Ozawa, Colin Davis, Giuseppe Sinopoli, Claudio Abbado en Semyon Bychkov. Hij is lang verbonden geweest aan de Staatsoper Hamburg waar hij dit seizoen als Amonasro *Aida* en als *Peter Hänsel und Gretel* te zien was. Ook is hij nauw verbonden aan de Weense Staatsoper waar hij zong in *Wozzeck*, *Orest (Elektra)*, *Cardillac*, *Dr. Schön (Lulu)*, *Guglielmo Wulf Le Villi* en *Moses Moses und Aaron*. Recent: *Der Haushofmeister Ariadne auf Naxos* (Parijs), *Barak Die Frau ohne Schatten* (Essen) en *Moses Moses und Aron* (Strasbourg, Madrid).
DNO-productie: *Wozzeck*

WERNER VAN MECHELEN (Ein Tierbändiger/Ein Athlet) behaalde grote successen met het zingen van opera, concerten en recitals en won vele internationale

zangcompetities. Het lyrische repertoire van de veelzijdige bas-bariton loopt van barok tot meesterwerken uit de twintigste eeuw en wereldcreaties. De focus ligt op het Duitse repertoire van Wagner en Strauss met rollen als: Alberich, Amfortas, Kurwenal; Faninal, Musiklehrer, Jochanaan en Mandryka. Hij wordt vaak uitgenodigd door de operahuizen van o.a. Brussel, Antwerpen, Amsterdam, Luik, Hamburg, Berlijn, Venetië, Avignon, Barcelona en door de Tiroler Festspiele Erl.
DNO productions: *Lulu*, *Das Rheingold*, *Tannhäuser*, *Boris Godunov*, *Siegfried* en *Götterdämmerung*

GERHARD SIEGEL (Der Prinz/Der Kammerdiener/Der Marquis) begon zijn muzikale carrière als instrumentalist en componist. Hij volgde een stemtraining bij Liselotte Becker-Egner aan het Augsburg Conservatorium. Van 1999 tot 2006 was hij contractueel verbonden aan het Nürnberg Theater waar hij zijn repertoire in het dramatische en heroïsche veld kon uitbreiden. Vanaf 2006 was hij als freelance zanger te horen als *Max Freischütz* (Berlijn), *Max Jonny spielt auf* (Keulen), *Protagonist* (Bregenz Festival), *Herodes Salome* (Montpellier, Wenen, Berlijn, Boedapest, Brussel), *Hauptmann Wozzeck* (Madrid, Parijs, Londen, Stuttgart en MET New York), *Traumgörge* (Berlijn), *Sellem The Rake's Progress* (Wenen), *Schujskij Boris Godunow* (München) en in *Lulu* (Genève, Madrid). Recent: *Mime Siegfried* en *Das Rheingold* (Boedapest, Barcelona en MET New York). Toekomstige engagements: *Hauptmann Wozzeck* (Chigago).
DNO-debuut

JULIAN CLOSE (Der Theaterdirektor/Der Bankier) verscheen gedurende zijn carrière in verschillende operahuizen van naam, zoals in The Royal Opera, English National Opera, Opera North, Scottish Opera, Welsh National Opera, Mid-Wales Opera, Lyric Opera Dublin, Stanley Hall Opera, English Pocket Opera, The Opera Project, Jubilee Opera en Opera Rara en tijdens de Wexford, Buxton, Northampton, Longborough en English Bach Festivals in zeer uiteenlopende rollen. Over zijn stem wordt gezegd dat die 'uit het binnenste van de aarde lijkt te komen'. Volgend seizoen is hij te zien als Der Theaterdirektor/Der Bankier *Lulu* in de Metropolitan Opera in New York en hij maakt zijn debuut als Fasolt *Das Rheingold* bij de Washington National Opera. DNO-debuut

KATRIEN BAERTS (Eine Fünfzehnjährige) behaalde aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel een master in zowel viool als zang. Na haar studie werd ze geëngageerd door de Dutch National Opera Academy te Amsterdam. Hier vertolkte ze rollen als Despina *Così fan tutte*, Annio *La clemenza di Tito*, Miss Wordsworth *Albert Herring* en Amore en Valletto *L'incoronazione di Poppea*. Verdere rollen omvatten o.m. Amina *La sonnambula*, Micaëla *Carmen*, Johanna II *Rage d'Amours* (Zuidam) en de veelgeprezen titelrol van de wereldpremière van *Suster Bertken* (hernomen HF 2013). Seizoen 2014-2015 omvatte o.m. de rol van Clara *The Rise of Spinoza* (Concertgebouw) en de opera *Gandari* (Jakarta). DNO-debuut

HELENA RASKER (Ihre Mutter) studeerde aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag en het Tanglewood Music Center (VS). De Nederlandse contralto werkte met dirigenten als Marc Minkowski, Yannick Nézet-Séguin, Jaap van Zweden en Reinbert de Leeuw en met orkesten als het Rotterdams Philharmonisch Orkest, London Sinfonietta, Les Musiciens du Louvre Grenoble en het Gulbenkian Orchestra. Tot haar repertoire behoren oratoria, liederencycli, symfonieën en kamermuziek van uiteenlopende componisten. Haar operarepertoire vermeldt rollen als Dritte Dame *Die Zauberflöte*, Irene *Theodora* en La Furie *Thyeste*. Recente en toekomstige engagementen: *Into the Little Hill* (Essen), *Morgen und Abend* (ROH Covent Garden, Deutsche Oper Berlin), *Der Cornet* (Residentie Orkest) en Mozarts *Requiem* (Les Musiciens du Louvre). DNO-producties: *Moses und Aron*, *Rêves d'un Marco Polo*, *After Life*, *Adam in ballingschap*, *Legende*, *Elektra*, *Waiting for Miss Monroe*, *Guillaume Tell*, *Die Walküre* en *Laika*

VIRPI RÄISÄNEN (Eine Kunstgewerblerin) studeerde zang aan de conservatoria van Utrecht en Amsterdam. In het kielzog van haar loopbaan als violiste ontpopte zij zich als internationaal gevierd opera- en concertzangeres. In 2009 debuteerde de mezzo-sopraan in *Al gran sole carico d'amore* tijdens de Salzburger Festspiele. Meteen volgde een heruitnodiging: een rol in *Dionysos*, hernomen bij DNO en Staatsoper Berlin. In 2015 werkte ze mee aan de scenische uitvoering van *The Raven* (een monodrama naar E.A. Poe) van Toshio

Hosokawa bij de Finse Nationale Opera. Binnenkort zal Virpi Räisänen zingen in de aan haar opgedragen opera *Lusia Rusintjär* van Juha T. Koskinen (Helsinki Festival 2015). Aan de zijde van Gordan Nicolice en het Nederlands Kamerorkest vierde ze haar debuut in het Concertgebouw Amsterdam, het startschot van een rijk gevulde concertagenda. November 2015 zal Räisänen bij DNO te zien zijn als Mère Jeanne in *Dialogues des Carmélites*. DNO-productie: *Dionysos*

ROGER SMEETS (Ein Journalist) is sinds 1986 vaste gast aan de Komische Oper Berlin, waar hij titel- en hoofdrollen zong in onder andere *Don Giovanni*, *Jevgeni Onjegin*, *Sweeney Todd*, *Le nozze di Figaro*, *Turandot*, *Kiss Me Kate* en *L'incoronazione di Poppea*. Hij vertolkte rollen in de wereldpremières van *Gold*, *92 Bars in a Crashed Car* (Frankfurt) en *The Children of Uranium* (Genua, Napels). Roger Smeets trad verder op in Tokio/Nagoya, Wenen, het Noorse Bergen, Bartlesville (USA), Parijs, Boedapest, Keulen, Kopenhagen en recentelijk in Barcelona als Graf Dominik in *Arabella*. Ook werkte hij bij de Nederlandse Reisopera en Opera Zuid. DNO-producties: onder meer *La fanciulla del West*, *Turandot*, *Les vêpres siciliennes*, *Billy Budd*, *Jevgeni Onjegin*, *Parsifal*, *La traviata*, *De speler* en *Arabella*

PETER ARINK (Ein Diener) studeerde bij Udo Reinemann aan het Utrechts Conservatorium. Aansluitend werd hij lid van het ensemble van Opera Studio Nederland. In 1993 maakte hij zijn debuut als Papageno *Die Zauberflöte* (Festival d'Auvers). Hij

zong in *Salome* (Straatsburg, Mulhouse, Lissabon) en vertolkte Schaunard *La bohème*, Moralès *Carmen* (Brussel, Lissabon, München, Keulen), Der Graf *Reigen* en Fiorello *Il barbiere di Siviglia* (Nederlandse Reisopera), Bartley *Riders to the Sea* (Festival Zeeuws-Vlaanderen), Collatinus *The Rape of Lucretia* (OSN), Horemhab *Akhmaten* (Rotterdam Festival), Malatesta *Don Pasquale* (Opera Euregio), Lothario *Mignon* (Gelders Opera Operette Gezelschap) en Donner *Rheingold* (Koblenz, Duisburg). Peter Arink is verbonden aan het Koor van De Nationale Opera. DNO-producties: *Tea*, *Die Soldaten*, *Don Carlo*, *Daphne*, *Die Frau ohne Schatten*, *La traviata*, *La Juive*, *La fanciulla del West*, *Les Troyens*, *Fidelio*, *Jevgeni Onjegin*, *De legende van de onzichtbare stad Kitesj*, *Iphigénie en Tauride*, *Der Schatzgräber*, *De speler*, *Lohengrin* en *Macbeth*

JOANNA DUDLEY (Solo performer) studeerde vroege en eigentijdse muziek aan het Conservatorium van Adelaide (Australië) en het Sweelinck Conservatorium. Ook bestudeerde zij Japanse traditionele muziek en traditionele dans/muziek én popmuziek van Java. In Berlijn werkte zij als gastregisseur en acteur in de Schaubühne aan *My Dearest*, *My Fairest* en aan *Colours may fade*. Ander werk met Didwiszus is *The Scorpionfish*, *Who Killed Cock Robin?* en *LOUIS & BEBE*. In samenwerking met William Kentridge en Philip Miller treedt zij op als zangeres en acteur in *Refuse the hour* en *Paper Music*. Verder maakte zij de choreografie voor *Jevgeni Onjegin*, in de regie van Falk Richter (Wiener Staatsoper, Tokyo Opera Nomori) en

werkte zij samen met Les Ballet C de la B, Sidi Larbi Cherkaoui, Heiner Goebbels, Sasha Waltz en Thomas Ostermeier. Joanna's geluidsinstallatie *Tom's Song* was regelmatig te beluisteren op grote internationale kunstfestivals.
DNO-debuut

ANDREA FABI (Solo performer) trad als acteur en regisseur op in diverse toneelvoorstellingen en straattheatervoorstellingen in Italië, België, Ierland en Spanje. Daarnaast is hij scenarioschrijver en video-editor voor korte films en documentaires en geeft hij theaterworkshops. Vanaf 2008 werkte hij samen met verschillende Italiaanse gezelschappen waarvoor hij ook de scripts schreef en regisseerde. In 2010 richtte hij samen met Valeria Pinzi het gezelschap Fratelli Cane op waarvoor hij *Cinque pezzi facili* schreef en regisseerde in 2011. De voorstelling werd uitgevoerd tijdens het fameuze Festival dei Due Mondi di Spoleto in Italië. Vanaf 2014 werkt hij ook samen met het gezelschap Comuna de Pedra (Macau, China) waarvoor hij de voorstelling *The Mute Quire* uitvoerde, een coproductie met Fratellanza Theater (Detroit, USA) die de Best International Production 2014 Award won tijdens het Galway Fringe Festival (Ierland).
DNO-debuut

Figuranten

Evelien Emmens
Creso Filho
Nicolas Franciscus
Edita Gorski
Karin van der Hilst
Guillermo Lansman
Jerry Nijman
Annelies Oosterloo
Jakob Proyer
Meneka Senn
Alkisti Theophilou
Jeff Tjin
Nico Weggemans
Manon Wittebol

KONINKLIJK CONCERTGEBOUW ORKEST

Het Koninklijk Concertgebouworkest wordt door de internationale kritiek tot 's werelds beste orkesten gerekend. Het staat bekend om zijn unieke klank en stilistische flexibiliteit en werkt met de meest vooraanstaande componisten en dirigenten. Zo stonden Gustav Mahler, Richard Strauss en Igor Stravinsky meer dan eens voor het orkest. Sinds de oprichting in 1888 zijn er slechts zes chef-dirigenten geweest: Willem Kes, Willem Mengelberg, Eduard van Beinum, Bernard Haitink, Riccardo Chailly en van 2004 tot 2015 Mariss Jansons. Hare Majesteit Koningin Máxima is beschermvrouwe. Jaarlijks worden ongeveer 250.000 concertbezoekers bereikt met zo'n 90 concerten in Amsterdam en 40 op de belangrijkste podia over de hele wereld. Sinds 2004 heeft het Concertgebouworkest een eigen label: RCO Live. In 2013 werd RCO Editions gelanceerd, een innovatief videomagazine voor iPad en iPhone. Op de Academie van het Koninklijk Concertgebouworkest worden jonge, talentvolle musici opgeleid in het orkestspel.

Eerste viool

Vesko Eschkenazy
Tjeerd Top
Ursula Schoch
Marleen Asberg
Keiko Iwata
Tomoko Kurita
Borika van den Booren
Marc Daniel
van Biemen
Christian van Eggelen
Sylvia Huang
Mirte de Kok
Junko Naito
Benjamin Peled
Nienke van Rijn
Valentina
Svyatlovskaya
Louise Salmona
Bühne
Henriette Luytjes
Jelena Ristic
Michael Waterman

Tweede viool

Caroline Strumphler
Susanne Jaspers
Paul Peter Spiering
Herre Halbertsma
Marc de Groot
Arndt Auhaged
Leonie Bot
Sanne Hunfeld
Mirelys Morgan
Verdecia
Sjaan Oomen

Jane Piper
Eke van Spiegel
Annebeth Webb
Joanna Westers

Altviool

Ken Hakii
Michael Gieler
Saeko Oguma
Frederik Boits
Roland Krämer
Guus Jeukendrup
Jeroen Quint
Yoko Bungeroth
Martina Forni
Vilém Kijonka
Vincent Peters
Jeroen Woudstra

Cello

Gregor Horsch
Johan van Iersel
Fred Edelen
Benedikt Enzler
Arthur Oomens
Chris van Balen
Jérôme Fruchart
Christian Hacker
Maartje-Maria
den Herder
Honorine Schaeffer
Julia Tom

Contrabas

Dominic Seldis
Thomas Brændstrup

Mariëtta Feltkamp
Pierre-Emmanuel
de Maistre
Nicholas Schwartz
Olivier Thiery
Marco Behtash
Dobril Popdimitrov
Bühne
Rob Dirksen

Fluit/piccolo
Emily Beynon
Julie Moulin
Vincent Cortvrint
Bühne
Jacqueline van
der Zwan
Adeline Salles

Hobo
Alexei Ogrinchouk
Jan Kouwenhoven
Engelse hoorn
Miriam Pastor Burgos

Klarinet
Olivier Patey
Hein Wiedijk
es-klarinet
Arno Piters
basklarinet
Davide Lattuada
Bühne
Bart de Kater
Lieke van den Beuken
Jesse Faber

Hilde Kaizer

Fagot
Gustavo Núñez
Jos de Lange
contrafagot
Simon van Holen
Bühne
Jaap de Vries

Hoorn
Laurens Woudenberg
Sharon St. Onge
Fons Verspaandonk
Liz Chell

Trompet
Omar Tomasoni
Bert Langenkamp
Erwin ter Bogt

Bühne
Ad Welleman/
Gert-Jan Loot
Hans Alting

Trombone
Jörgen van Rijen
Nico Schippers
tenor/bas
Raymond Munnecom
Bühne
Bart Claessens
bastrombone
Martin Schippers

Tuba
Perry Hoogendijk
Bühne
Dani Sanchez Marcos

Pauken
Marinus Komst

Slagwerk
Mark Braafhart
Bence Major
Herman Rieken
Marc Aixa Siurana
Bühne
Theun van Nieuwburg
Marc Aixa Siurana

Harp
Petra van der Heide

Piano
Jeroen Bal
Bühne
Ernst Munneke

Saxofoon
Femke IJlstra
Bühne
Lars Niederstrasser/
Eva van Grinsven
Niels Bijl

Banjo
Paul van Utrecht

NATIONALE OPERA & BALLET

Raad van Toezicht
Voorzitter
Jean-François
van Boxmeer

Else Bos
Pieter Maarten
Feenstra
Victor Halberstadt
Sir Peter Jonas
Bernadette Langius
Barbara Leach
Jos Nijhuis
Corinne Vigreux

Directie
Algemeen directeur
Els van der Plas
Directeur
De Nationale Opera
Pierre Audi
Directeur
Het Nationale Ballet
Ted Brandsen
Adjunct-directeur
Frans Huneker

De Nationale Opera

Directeur
Pierre Audi

Chef-dirigent
Marc Albrecht

Artistieke zaken
Jesús Iglesias
Noriega, hoofd

Dramaturgie
Klaus Bertisch

Zakelijke leiding
Tanja Mlaker

Muziekbibliotheek
Ed Versteeg, hoofd

Koor
Artistiek leider
Ching-Lien Wu
Zakelijk leider
Jannie Fransman

**Jubileumjaar De
Nationale Opera**
Liesbeth Kruyt,
projectleider

CENTRALE AFDELINGEN

De Techniek
Frans Huneker,
directeur

Decoratelier
Rolf Hauser, hoofd

**Onderhoud
theatertechniek**
Dirk Bakker, hoofd

**Toneel- en
belichtingsdienst**
Hugo van Uum, hoofd
Huub Huikeshoven,
hoofd a.i. Toneeldienst

AVC-dienst
Hans-Willem de Haan,
hoofd

Rekwisietendienst
Erik de Haan, hoofd

Facilitaire Dienst
Martin Haars,
hoofd/projectmanager

**ICT en
Informatisering**
Wim Turksma, hoofd

**Kostuums, kap
en grime**
Robby Duiveman,
directeur

Planning
Dein Schmidt, manager

**Kap- en
grimeafdeling**
Alexander Kinds, hoofd

**Productie- en
voorstellingsleiding**
vacature, hoofd

**Marketing,
Communicatie
en Verkoop**
Sandra Eikelenboom,
hoofd

**Educatie en
Participatie**
Mechteld van Gestel,
hoofd

**Fondsenwerving en
Relatiebeheer**
Eline Danker, hoofd

Financiën
Sandra Post-
van Leeuwen,
financieel manager

**Personeel en
Organisatie**
Edmée Stoffele, hoofd

**Horeca en
Publieksbegeleiding**
Bas Schotsman, hoofd

STEUN DE NATIONALE OPERA

De Nationale Opera brengt al decennia bijzondere muziektheatervoorstellingen van het allerhoogste niveau. Met grote gedrevenheid en artistieke durf werken we aan producties waarin we traditie en vernieuwing samensmeden. Dat bezorgt ons al vele jaren nationale en internationale faam.

We zijn artistiek en zakelijk kerngezond en om dat te blijven, hebben we uw steun nodig. Natuurlijk door onze voorstellingen te blijven bezoeken, maar – indien mogelijk – ook door middel van een financiële bijdrage.

Met uw steun kunnen wij spraakmakende producties van het allerhoogste niveau blijven maken. Voorstellingen die u verrassen, raken en inspireren!

Meer weten?

Voor meer informatie over de mogelijkheden, fiscale aspecten en/of het opvragen van de brochure kunt u contact opnemen met Christine Philips via steun@operaballet.nl of 020 551 8947, of kijken op operaballet.nl/operadonateurs.

DE NATIONALE OPERA DANKT

SUBSIDIËNTEN

SPONSOREN

OPERA & BALLET LOUNGE LEDEN

ABN AMRO
AkzoNobel
De Nederlandsche Bank
KPMG
Loyens & Loeff
Shell
The Boston Consulting Group

PARTICULIEREN

Alle OperaDonateurs en de Vrienden van DNO

VRIENDEN VAN DE NATIONALE OPERA

Word Vriend van De Nationale Opera en steun De Nationale Opera! De Vereniging biedt u operafilmavonden, operareizen en de exclusieve mogelijkheid tot het bijwonen van repetities. Er is een speciaal Vriendenabonnement en u krijgt vijfmaal per seizoen het Vriendenbulletin. Elk najaar verschijnt een fraai Fotojaarboek van het voorafgaande DNO-seizoen.

Aanmelding of meer informatie:

operavrienden@operaballet.nl
of 020 551 8282 (dinsdag
14.00-16.00 uur, woensdag
11.00-13.30 uur).

Fidelio, Jonge Vrienden van De Nationale Opera

Jonge mensen t/m 29 jaar kunnen lid worden van Fidelio, Jonge Vrienden van DNO. Voor deze leden worden speciale activiteiten georganiseerd, terwijl ook alle activiteiten en voordelen van de Vereniging Vrienden van De Nationale Opera voor hen openstaan.

Voor meer informatie:

fidelio@operaballet.nl, of kijk op fidelio-opera.nl.

Eendaagse operareizen

Der Rosenkavalier – Richard Strauss
Zondag 7 juni 2015
Deutsche Oper am Rhein
Düsseldorf

COLOFON

Redactie

Margriet Prinssen
Bijdragen
Anke van Lith (biografieën)
Klaus Bertisch
(het verhaal)
Vertaling Jonathan Reeder

Productie

Sander van der Duin
Basisontwerp
Lesley Moore

Opmaak

Milo Hoogzaad

Beeld

Petrovsky&Ramone

Druk en afwerking

Tuijtel
Hardinxveld-Giessendam

Uitgever

Nationale Opera & Ballet

Postadres

Postbus 16822
1001 RH Amsterdam

Bezoekadres

Amstel 3, Amsterdam
T kassa 020 625 5455
kassa@operaballet.nl
T kantoor 020 551 8117
info@operaballet.nl

operaballet.nl

© Copyright 2015
Nationale Opera & Ballet

NATIONALE OPERA & BALLET AGENDA

Ballet

COOL BRITANNIA

Wayne McGregor
David Dawson
Christopher Wheeldon
Britse topchoreografen
17 – 27 juni 2015

Opera

DER ROSENKAVALIER

Richard Strauss
Het ritme van de Weense wals
5 – 30 september 2015

Ballet

GALA

Diverse choreografen
Alle sterren op één avond te zien
8 september 2015

Ballet

HANS VAN MANEN LIVE

Hans van Manen
Onovertroffen meesterschap
12 september – 4 oktober 2015

Opera

IL TROVATORE

Giuseppe Verdi
Spanning, liefde en bedrog
8 oktober – 1 november 2015

Ballet

GISELLE

Marius Petipa
Tijdloos als de Nachtwacht
13 oktober – 15 november 2015

Opera

OPERA GALA

50 jaar vernieuwing
6 november 2015

Opera

DIALOGUES DES CARMÉLITES

Francis Poulenc
*Meest succesvolle DNO-productie
terug in Amsterdam*
7 – 29 november 2015

THE OPERA PLATFORM

Samen met 15 andere Europese Operahuizen heeft De Nationale Opera 'The Opera Platform' gelanceerd.

Bekijk elke maand gratis live een opera. De opera's zijn daarna nog 6 maanden on demand beschikbaar.

Op 7 juni wordt *Götterdämmerung* vanuit de Weense Staatoper vertoond.

www.theoperaplatform.eu